# СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XXXII. Число 97. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 25. квітня, 1924.

VOL. XXXII. No. 97. Jersey City, N. J., Friday, April 25, 1924. THREE CENTS


## СЕНАТ УХВАЛЮЄ БОНУС.

ВАШІНҐТОН, 23. квітня. — Сенат ухвалив нині 67 голосами проти 17 закон про бонус для ветеранів великої війни. Після сього закона ветерани малиби мати право до асекураційних поліс на двайцять літ.

Сенатори голосували за й проти проекту без огляду на партійні ріжниці.

Сенат відкинув рівночасно пропозицію демократів, щоби ветеранам дати вибирати собі межи асекурацією та готівкою.

### СЕНАТОРИ ВДОВОЛЕНІ ПРОМОВОЮ КУЛИДЖА.

ВАШІНҐТОН, 23. квітня. — Сенатори, котрі все стояли досі за тим, щоби Злучені Держави вмішалися в межинародні справи та своїм упливом помогли привернути назад нормальні відносини в Европі, дуже вдоволені зі заяви Кулиджа на зборах Асосіейтид Прес у Ню Йорку в користь пляну Доса. Кажуть вони, що ся заява дає надію на скоре полагодженє европейського замішання.

### ЖІНКИ ЗА КУЛИДЖОМ.

БАФЕЛО, Ню Йорк, 23. квітня. — Національна Ліга Голосуючих Жінок заявилася за думкою Кулиджа допомоги для пляну Доса. Ліга постановила вислати до конґресу депутацію, яка має жадати від конґресу законодатної допомоги для сього пляну.

### МІНІСТЕР СУДІВНИЦТВА ПОТРЕБУЄ АЖ ВЗИВАТИ КОМУНИСТІВ.

КОЛАМБАС, 23. квітня. — Ґарі Догерті, бувший міністер судівництва, заявив тут, що він мусів уступити через зрадливі махінації його ворогів, які мали допомогу межинародних комуністів.

Часописи висмівають заяву міністра як наївну.

### СЕНАТОР НАЗИВАЄ ДОГЕРТІ БРЕХУНОМ.

ВАШІНҐТОН, 23. квітня. — Сенатор Ґвілер видав заяву, в котрій він називає виправдування бувшого міністра судівництва Догерті та його закиди проти своїх обжалувателів чистою та свідомою брехнею.

### РОСКРИЮТЬ БОРОТЬБУ ЗА НАФТУ.

ВАШІНҐТОН, 23. квітня. — Секретар стейту Гюз заявив, що він згоджується на резолюцію сенату, щоби предложити конґресови всю кореспонденцію департаменту стейту в справі нафтових концесій в ріжних краях світа, як в: Мексику, Росії, Чехословаччині, Арґентині, Коста Ріці та Венезуелі.

### НАРЕШТІ БЕРУТЬСЯ ДО ПОДАТКОВОГО ЗАКОНА.

ВАШІНҐТОН, 23. квітня. — Провідники сенату кажуть, що аж тепер, по ухваленню бонуса можеться сенат забрати всею силою до закона про зниженнє податків.

### ХОЧУТЬ ПІДВИШКИ ЗАПЛАТИ.

ВАШІНҐТОН, 23. квітня. — Конґресмен Емануїл Селер вніс у палаті послів законопроект, щоби пенсію конґресменів та сенаторів піднести з піввісьма тисяча долярів на 10 тисяч долярів у рік.

Внескодавець каже, що пенсію конґресменів та сенаторів означено ще в 1907. році, коли гроші мали зовсім инчу вартість. Він признається, що його пенсія не вистарчає йому навіть до 15-ого. Коли такої підвишки не ухвалиться, то конґрес переміниться на клюб богачів, бо лишень богачі зможуть тоді кандидувати.

### ХОЧУТЬ ДАТИ САМОУПРАВУ ФИЛИПИНАМ.

ВАШІНҐТОН, 23. квітня. — Конґресмен Ферфілд, голова комітету для справ островів, зависимих від Злучених Держав, предложив конґресови внесок, щоби Филипинським островам признати право самоуправи під американським прапором на слідуючих 30 літ. По упливі сього часу требаби на островах зарядити загальне голосованнє (плебісцит) про державну приналежність островів.

### ПИНШО ПОБИТИЙ У СВОЇМ СТЕЙТІ.

ФІЛЯДЕЛФІЯ, Па., 23. квітня. — Вибори загального делеґата на конвенцію републиканської партії у стейті Пенсилвенії показали, що пенсильвенійський ґубернатор Пиншо дістав коло 200,000 голосів менче, як його противник.

Погром Пиншо самий Пиншо вважає погромом для „сухих" (прихильників проґибіції).

### З АМЕРИКАНСЬКИХ РЕВОЛЮЦІЙ.

САН САЛЬВАДОР, Гондурас, 23. квітня. — Аерopляни повстанців літали нині понад містом Теґусіґальпу, столицю Гондураса, та кидали бомби. Рівночасно артилерія повстанців бомбардувала столицю з довколичних горбів. Остаточно повстанці прогнали залогу та заняли місто.

На нині визначено переговори межи урядом та повстанцями. Переговори мають початися в місті Амапалі.

### ПОЖАР ПРИЧАЛУ.

НЮ ЙОРК, 23. квітня. — З невідомої причини повстав на причалі ч. 69. пожар, котрий знищив ввесь причал та причинив смерть 1 чоловіка та тяжке покалічення 2 людий. Еспанський корабель Парія, що стояв при сьому причалі, з тяжкою бідою вратувався перед пожаром.

### БАЛЬОНОВІ ПЕРЕГОНИ.

САН АНТОНІО, Тексас, 23. квітня. — Нині почалися тут перегони бальонів. У перегонах бере участь 7 бальонів, з котрих кождий має залогу з 2 людий. Бальони малиби летіти понад Огайо та Індіяну.

### ВСТУПНІ ЗБОРИ ЖІНОЧОГО КОНҐРЕСУ МИРА.

В середу відбулися в Готелю Пенсилвенія в Ню Йорку вступні збори для Межинародної Жіночої Ліги для Мира й Свободи, котра має відбути в днях від 1. до 7. мая свій конґрес у Вашінґтоні. Збори мали на ціли привитанне делеґаток. Межи бесідниками на сих зборах була українська делеґатка, др. Суровцова.

### ЗМІЙ ІЗ РАЮ — В КАЛІФОРНІЇ

В одній ґазетці, що виходить у Овкленді (в Каліфорнії), читаємо в рубриці „Last Minute News" (Вістки з останньої хвилі) таку новину з Сакраменто: „Змія з раю, як звідомляє секретар торговельної палати Ірвін Енґлер, найдено недалеко міста в закаменілому стані. Енґлер каже, що може доказати, що оріґінальний райський огород був недалеко нашого міста, та що Адам і Ева, зараз як їх лише прогнано, прийшли до Санта Барбара". Досі знали ми що вчені доказували, що рай був у Мозопотанії, де ріка Евфрат і Тигр. Та чому Каліфорнія — богата в золото — не малаб бути раєм?

### САДИ ДОВКОЛА ПЕТЕРБУРГА.

Петербург, як звісно, окружають мочарі. На мочарах цих цар Петро Великий основав був (руками Запорожців) первісне місто. Тепер совєти розглядають плян, щоби мочарі довкола міста висушити і на цьому терені заснувати місто в садах, що окружали би Петербург перстенем. Зрештою такий проект російське правительство мало вже випрацьований перед світовою війною.

### 700-ЛІТНІЙ ЮВИЛЕЙ УНІВЕРСИТЕТУ В НЕАПОЛІ.

В перших днях мая 1924 р. святкуватимуть у Неаполі 700-літній ювилей тамошнього університету. Основав цей університет Фридрих II. Гогенштавський 1224 року. Участь у святі цьому візьмуть представники університетів усього світа.

### МІД Є ДУЖЕ ПОЖИВНИЙ І ЛІЧНИЧИЙ.

Вчені хвалять темний мід, що є богато поживніщий від ясного. Лікарі в Швайцарії переконалися, що кормлення дітей медом є ліпші й успішніще, як молоком. Мід давали дітям двічі на день на протязі шість тижнів у теплому молоці. Почали від половини малої ложочки до одної повної звичайної ложки. Діти кормлені молоком прибирали на вазі (товстіли) на 1 кґ., а діти кормлені медом потовстіли на 4 кг. Мід є цілющий (помічний) хорим на легки, груди, горло, котрі нездужають на жит легких, для хорих на нерви. Варений або прасований мід (витисканий) не є лічничий, а навіть часом шкідний для здоровля. Лічничий є лише мід стяганий пасічничими приладами. Тому, хто купує мід, хай не думає що ліпший є прозорий мід, котрий в холоді не затвердне. Найліпший є природний мід, котрий у холоді змінить краску, зробиться білий або жовтий і скристалізований.

### ОРДЕР ДЛЯ КУХАРЯ.

Найстарший кухар французької амбасади в Брукселі за „заслуги біля заграничної пропаґанди" одержав відзнаку академічної пальми. Пропаґанда ця йшла самособою жолудковим шляхом.

### ЧОЛОВІК, КОТРОГО КРАСКА ТІЛА ЗМІНИЛАСЯ.

Вчені й лікарі в Англії заціkавились небуденним припадком: У шпиталі в Шефілді (в Анґлії) лежав робітник із фабрики заліза, краска його тіла від голови до ніг переміниласе на синьо-чарну. Робітник на прізвище Віджей, мав тому сім літ зовсім звичайну шкіру, та з цього часу краска його тіла з дня на день робилася все темніща. Найцікавіще, що цей робітник за весь той час не запримітив ніякої иншої переміни і все був зовсім здоровий. Лікарі специялісти не знають що за причина такого явища.

### ЗАСЛАННЯ „ЕСПАНСЬКОГО ТОЛСТОГО".

Еспанський дерикторіят видав приказ вислати на заслання славного еспанського письменника Міґуеля де Унамуно, заступника ректора університету в Саляманці. Унамуно прогнано на Канарійські острови за відчит, який мав у мадридському Атенеум (центр умового життя Мадрида). Відчит був звернений проти теперішнього режіма в Еспанії. Французькі письменники — як звідомляють париські часописи — розвели протестаційну акцію проти депортації. Унамуно за його літературний напрямок називають еспанським Толстим.

### НА ГРЕЦЬКОМУ ОСТРОВІ КИПРІ.

Є такий звичай, що як дитина народиться, закопують батьки бочку вина у землю. Цю бочку викопують щойно тоді, коли дитина виросте і має вийти замуж згл. оженитися. Цим старим вином гостять весільних гостей.

## ПОВІДОМЛЕННЄ.

**ДО ВП. ЧЛЕНІВ І УРЯДНИКІВ У. Н. СОЮЗА:**

Згідно з ухвалою річного засідання головного уряду У. Н. Союза отсим проголошуеся

**ПРОДОВЖЕННЄ КАМПАНІЇ**

принимання нових членів без вступної оплати до У. Н. Союза по конець місяцягмая 1924 р.

В виду того, ще в слідуючих двох місяцях, а то в

**КВІТНІ І В МАЮ**

Український Народний Союз, посередництвом 345 своїх відділів в Злучених Державах і Канаді буде приймати

**МУЩИН, ЖІНОК і ДІТИЙ**

**почавши від скінченого 1-шого року до 55 літ віку**

**БЕЗ ВСТУПНОЇ ОПЛАТИ**

**НА ОБЕЗПЕЧЕННЄ В СЛУЧАЮ СМЕРТИ, КАЛІЦТВА АБО НЕВИЛІЧИМОЇ СЛАБОСТИ.**

Орґанізуйте нові відділи, братства, сестрицтва і товариства.

Приєднуйте нових членів і членкинь.

По близші інформації голоситься до відділових урядників або просто до головної канцелярії У. Н. Союза на адресу:

UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION
Recording Department
P. O. BOX 76, - - - - JERSEY CITY, N. J.

Джерзи Сіти, Н. Дж., 5-го марта, 1924 р.

ЗА УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ:
Іван Каштанюк, гол. рек. секретар.

## Велика Британія за пляном Кулиджа про загальне розоруженнє.

ЛОНДОН, 23. квітня. — В кругах правительства і в пресі принято тут вчерашню промову президента Кулиджа в Ню Йорку дуже прихильно.

Кажуть, що премієр Мекданелд заявиться небаром або в палаті громад або на вічу за пляном розорування, за яким заявився президент Кулидж.

Конференцію в сій с раві можна би скликати розмірно скоро, але що президент Кулидж домагається, щоб наперед полагоджено справу „воєнних відшкодовань", а аж відтак приступлено до розоружної конференції, так її скликанне без сумніву опізниться.

Одначе у всякому разі Анґлія готова усе радо співділати з Америкою для розоруження в Европі.

### ФРАНЦІЯ НЕ РАДА З ПЛЯНУ ПРО РОЗОРУЖЕННЄ.

ПАРИЖ, 23. квітня. — Французи не приняли прихильно заяви президента Кулиджа про потребу скликання нової конференції для загального розоруження.

Французи вважають, що сей плян звернений передівсім проти мілітаризму Франції і тому кажуть, що не вірять в його здійснимість.

### „ЖИВА ЖИДІВСЬКА СИНАҐОҐА".

МОСКВА, 23. квітня. — В Полтаві, на Україні, Жиди большевики дали почин до основання нової жидівської церкви під назвою „жива жидівська синаґоґа".

Кажуть, що еей лян не вдасться, бо артодоксальні Жиди його повалять.

### ЗАСУД НА СМЕРТЬ В ПЕТЕРБУРЗІ.

ЛЄНІНҐРАД (Петербург), 23. квітня. — Совєтський военний трибунал засудив тут нині на смерть через розстріл 6 Фінляндців, котрих обвинувачено за шпигунство на спілку з польськими шпигунами.

Кромі того 6 інших обвинувачених теж за шпіонажу, засуджено на тюрму.

### ФРАНЦУЗИ ЗАНЕПОКОЄНІ ЗРОСТОМ ЦІНИ ФРАНКА.

ПАРИЖ, 23. квітня. — Ціна франка іде ще далі вгору. Се занепокоїло поважно французьких фінансістів, бо вони не бачать підстави до того зросту. Длятого французькі банки насилу випродують франки, але знову Американці і Анґлійці насилу їх скуповують.

Французи бояться, що вони потому зачнуть знову нагло продавати франки і зібють ціну та спричинять Франції нову фінансову руїну.

### АВСТРІЙСЬКІ БАНКИ ДАЛІ ПАДУТЬ.

ВІДЕНЬ, 23. квітня. — Наслідком зросту ціни франка знову богато тутешніх банків збанкротувало.

### БЕЛЬҐІЯ ПРИЙМАЄ ПЛЯН ДОСА.

БРУКСЕЛЯ, столиця Бельґії, 23. квітня. — Бельґійське правительство приняло плян комісії Доса в цілости.

Премієр Теніс виїде до Парижа на нараду з премієром Пуанкаре в сій справі.

### НОВИЙ АПОСТОЛ В НІМЕЧЧИНІ.

БЕРЛІН, 23. квітня. — Людвик Райзер, котрий називає себе спасителем Німеччини і пророком Европи, зорґанізував нову німецьку партію і кандидує з її рамени до парляменту.

Він підніс клич „повороту до природи", взиваючи своїх приклонників, щоб жили тільки овочами і серед природи як в раю.

### ЗЕЛІЗНИЧА КАТАСТРОВА У ШВАЙЦАРІЇ.

БЕРН, столиця Швайцарії, 23. квітня. — Нині рано зударились два зелізничі поїзди коло Беллінцони.

Підчас катастрофи згинуло 30 осіб.

### ЖЕНЩИНА МІНІСТРОМ В ДАНІЇ.

КОПЕНГАҐА, столиця Данії, 23. квітня. — Теку міністра просвіти в Данії віддано пані Ніні Банґ. Се перша женщина міністром в Данії.

### ФРАНЦУСЬКІ ПРИГОТОВЛЕННЯ ДО ВІЙНИ З АНҐЛІЄЮ.

ВІДЕНЬ, 6. квітня. — Віденська ґазета „Ноєс Вінер Журналь" доносить з Парижа під датою 17. березня с. р. таке:

Брюксельський кореспондент „Ль Іманіте" публікує відомости ро наміри Франції осадовитись на бельґійському побережі у випадку війни з Анґлією. Побереже се мало би бути використане Францією яко підстава для морських операцій проти анґлійської фльоти. По побіді над Німеччиною і по знищенню німецької фльоти Анґлія приготовляє свою фльоту для виступу проти Франції і проти середземно-морських сил. Франція, не бажаючи бути байдужною на сі збросння також завзято побільшує свою морську і воздушну фльоту. Французька експедиція автами через Сагару мала за ціль прослідити терен для будови зелізниці через Сагару. Сею зелізницею мали-б Французи транспортувати Неґрів на випадок війни та анґлійської бльокади з боку моря. Щодо бельґійського побережа то Бельґія звязана таємним військовим договором з Францією і всі ті зброєння та укріплення побережа, які йдуть там те ер, відбуваються на кошти Франції. Зеебріґґе буде перетворене у велику морську твердиню, що стане операційною підставою для французької фльоти. Бельґійська фльота матиме свою підставу в Бріґґе. В Ріссeлер буде побудована величезна іскрова телеґрафічна стація. В Зеебріґґе буде також підстава французьких підводних лодок. Між північною Францією і Зеебріґґе буде побудована також нова зелізниця.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

| SUBSCRIPTION RATES: | | ПЕРЕДПЛАТА: | |
|---|---|---|---|
| Three cents a copy | | Поодиноке число три центи. | |
| One year | $ 7.00 | На рік | $ 7.00 |
| Six months | $ 3.75 | На пів року | $ 3.75 |
| Three months | $ 2.00 | На три місяці | $ 2.00 |
| Foreign and Jersey City Rates. | | В Джерзи Сіті і загряницею. | |
| One year | $10.00 | На рік | $10.00 |
| Six months | $ 5.00 | На пів року | $ 5.00 |
| Three months | $ 2.75 | На три місяці | $2.75 |

За кождую зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

# „БОРОТЬБА ПОКОЛІНЬ".

Під таким заголовком містять харківські урядові „Вісти" з 20. березня с. р. дуже знаменну статейку. Щож це за „боротьба поколінь" і в чому вона проявляється? А ось в чому: Радянська влада давно вже взялася за ліквідацію давних українських „Просвіт" і почала на їх місце заводити жати-читальні і „сельбуди" (сельські будинки). Метою діяльности цих останніх ліквідація неграмотности й поглиблювання соціяльно-політичної свідомости села, очевидячки в комуністичному розумінню. На жаль дійсність виказує, що ті нові „сельбуди" і читальні що заступили „Просвіти" цілком не схильні проявляти тої саме діяльности, яку їм призначили засновники а навпаки цілковито продовжують діяльність давних „Просвіт". Ось який випадок мав місце в одному селі (може й у більше чим в одному, але „Вісти" наводять одно) при нагоді вшановування памяти Т. Шевченка:

„Це свято розбило представників — пише дописувач „Вістей" — місцевої культурно-освітньої організації на дві половини, виявивши ще старий, незужитий світогляд і нові подуви менту. (Що за нові подуви менту — нам невідомо — прим. Ред.). Представники старої ідеольоґії (зі статті виходить, що під нею треба розуміти давну „просвітянську" ідеольоґію — прим. Ред.) дивляться на свято, як на випадок піти до церкви помолитися за душу поета, представники, що засвоїли новий світогляд, вбачаючи в Шевченкові борця за волю мас, стояли за влаштування прилюдного свята з читанням лекцій про значіння Шевченка для працюючих мас (чи представники старої ідеольоґії були проти читання лекцій того самого змісту — про це в статті згадки немае — прим. Ред.). Після довгих змагань, гурток розбився на дві половини. Одна святкувала в церкві, друга в хаті читальні. Остання група мала більше успіху. Співи, читання лекцій привабили більше народу, ніж панахида".

В повищому та в цьому останньому саме й заключається та „боротьба поколінь". Автор статті додає від себе ось які цікаві поміченя до цього цитованого допису:

„Вийшла значить „більша половина" і менша. Цікаво, що воно за люде в отій „миншій половині"? Хто вони? Чи це старі люде, старе покоління, що вже доживає своє і не хоче йти з молоддю, чи це дві клясові групи, що свідомо йдуть з попами разом? А чи це робиться в якійсь частині „з незнання й нетямучости" — мовляв Нечуй-Левицький, як було оце ніде як у самім Харкові з пролетарськими організаціями: спілкою „Металіст" і робітниками трамваю, телефонної стації, студентством ІНО. (Інституту Народньої Освіти), та СГІ. (Сільсько-господарського Інституту), котрі обєдналися навколо старого маестра й побожно слухали доповіди про „Шевченка та Федьковича" й плескали клерикально-монархічним віршам?"

Як бачимо, то одна така подія з нагоди помічень витягає другу ще маркантнійшу, де в „боротьбі поколінь" по стороні старих виступають робітники й студенти і всі члени пролетарських організацій. Про таку боротьбу поколінь можна навести безліч таких і їм подібних випадків, що мають місце на всій великій території Радянської України і находять відгомін на сторінках радянської преси. Тій масі випадків не посвячується лише окремих статей а прямо нотуеться їх в новинкарському, хронікарському відділі.

Накінець автор доходить на основі наведеного з села випадку до висновків, які й для нас здаються слушними. Висновки ці про село вбирає автор у форму стверджуючого запиту: „А що як це не тільки старі а й молодь туди йде, захоплюєтьсь автокефальними настроями і ганьбить память того, що так ненавидів і т. д.?".

# ДВІ ЗАМІТКИ З ХАРКІВСЬКИХ „ВІСТИЙ".

**Львівський Новий Час пише:**

**1) „11. березня відбувся (в художньому технікумі) вечір, присвячений памяти Т. Шевченка. — Вечір пройшов дружно й цікаво, не зважаючи на деякі „русотяпські" виходки в задніх рядах залі, як перекривлювання тих, що виступали з українськими промовами, та вигуки, що біографія Шевченка всім відома, — а тому не треба про неї розказувати".**

**2) „З Києва, 8. III. повернувся помилуваний ВУЦВК бувший голова центральної Ради проф. М. С. Грушевський."**

**Хто Українців не милував?... І тепер українська влада так милує найкращих українських людий і підкреслює це на кожнім догіднім місці. Колиж то нарешті ми станемо народом, якому хоч власна влада не нагадувати-ме рабства й не стане його за його найсвятіші почування милувати?**



# ГОСТРІ ЗАКИДИ ПРОТИ ГОРКОГО.

Визначні російські письменники на еміґрації почали гостру кампанію проти славного російського письменника Максима Горкого. Притоку до відновлення цих знаних уже історій, про ролю, яку відіграв цей великий письменник підчас найлютійших комуністичних катувань у Росії, — дала статтія Антона Крайного у „Современних Записках" (російська еміґрантська ґазета в Парижі). Крайний закидає Горкому, що брав участь у совєтських грабіжах рідних скарбів.

В обороні Горкого ставув звісний письменник Юшкевич. Жадав від Крайного доказів на повищі закиди. Крайний відповів, що мав на думці не матеріяльні скарби, але нищення моральних скарбів народу.

Це виразне пояснення викликало гостру репліку. Російські письменники, як Арцибашев і Яблоновський підтримують вповні закиди, зроблені Горкому. Пригадують, як то Горкий тоді, як уся російська інтелігенція терпіла найбільшу нужду, коли кусень сухого хліба обманювання голоду, поліно дров для огріття були ідеалом російського маляра, літерата, вченого, коли найвизначніщі люде гинули на скорбут і виснаження, **Горкий як панеґірист і оборонець совєтів мешкав у роскішному зареквірованому мешканні, попивав зареквіроване вино й заїдав смачні зареквіровані страви, їздив у зареквірованому авті й возгався в зареквірованій футра.** А вже найбільшою плямою, якої не змие ніщо з назвиська Горкого, є таки його власні слова, написані в обороні й для абсолюції (розгрішення) страшного комуністичного терору:

**„Якаж то мука для душі коли треба вбивати одних для щастя других!"**

Цим похвальним гимном у честь убийників убив Горкий сам себе в опінії всього культурного світу.

# ДОПИСІ

## ПИТСБУРҐ, ПА.

**Протестаційне віче в справі Бесарабової.**

В неділю, 13. квітня ц. р. Укр. Жіноче Товариство „Труд" скликало віче в справі п. О. Бесарабової. Всч. о. Й. Ганяк відправив панахиду, а опісля зачалось віче. Предсідателька товариства „Труду", пані Марія Малієвичева отворила віче і просила присутних щоби вшанували память Мучениці як найкраще. Через повстання з місць, вічевики висказали пошану Мучениці. Дальше п. Малієвичева яскраво змалювала тортури і страшні муки, які терпіла О. Бесарабова від звірських ляцьких катів. Покійна жертвувала свое життя з любови до свого народу. Тоді коли мущина знеможений, зневірений опускає збрую, то женщина підноситъ її і бореться за волю, віруючи в світлу побіду. Вірить вперто, що сонце свободи засяє для її поневоленого народу. Закінчуючи свою промову, п. Малієвичева прирекла, що О. Бесарабова буде світлим ідеалом в наших визвольних змаганнях.

Др. Т. Кібзей в своїй бесіді вказував на це, що ляцькі варварства не мають границь. Замордуванне О. Бесарабової ляцькими катами кличе до неба о пімсту. Пригадав давні звірства історичної Польщі, як в варварський спосіб палили наших козаків. Дальше шан. бесідник пригадав кріваві вибори за часів Австрії. Галичина стала гробовищем для Українців. Ляхи замикають наші школи, рекрутують наших хлопців до польського війска, а наших сиріт беруть силою до своїх сиротинців і виховують на яничарів. Відтак др. Кібзей говорив про взнеслу працю та велику посвяту О. Бесарабової для свого народа. У нас має бути лише одна думка, а це — пімста Ляхам! Мусимо вірити в слова Батька Шевченка, що: „Не буде України, як не потече кров ворожа". На закінчення промови, др. Кібзей взивав всіх Українців до корисної праці для рідного краю. В той спосіб виборемо собі волю, так як це зробили Ірляндці. Нам треба вірити і сполягати на власні сили, а напевно збудуємо вільну Соборну Україну.

Гр. І. Онуферко в своїй промові напятнував роботу ільвських „автономістів", котрі хотіли приставати з Поляками. Бесідник представив присутним знущання Ляхів над нашими робітниками, селянами і інтелігенцією. Вказував на це, що і польські робітники жадні укр. крови. Ляхи видаляють укр. робітників з фабрик і копалень. Вони роблять ріжні інтриги, щоби розєднати Українців. Таким ляцьким інтриґантом був зрадник Твердохліб. Дальше бесідник зясував геройство О. Бесарабової, котра жила і умерла для укр. справи, і котра була сіячкою козацького духа. Гр. Онуферко заохочував присутних, щоби гуртувалися у Січи. Вкінци шан. бесідник змалював злидні укр. студентства, яке позбавлене прав учитись явно. Як перші християни збирались на молитву по катакомбах, так і наші студенти мусять критись по ріжних закутинах від ляцьких переслідувань. Тому просив амер. Українців, щоби памятали о них як і політичних вязнях, даючи їм матеріяльну поміч.

Гр. Камінецький прочитав резолюції, які вічевики одобрили.

Предсідателька віча подякувала бесідникам і вічевикам, а віче закінчено гимном „Ще не вмерла Україна!"

Збірка на політичних вязнів принесла $34.45, з чого на віче та протестаційну телеґраму до Вашінґтону видано $5.52.

**Марія Брода,**
**Марія Хандога,**
секр. віча.

## НЮАРК, Н. ДЖ.

**Шевченкове свято в Нюарку.**

Дня 12. с. м. (в суботу) вечером в прегарній сали тов. Вайс-Ем-Сі-Ей (Т-во Американських Молодців) в Нюарку відбулось величаве Шевченкове Свято, уладжене заходом „Комітету Зєдинених Укр. Товариств", що від кількох літ кермує укр. народним життєм в Нюарку.

Свято почалось відспіванням американського гимну („Зорянистий стяг") і гимну укр. еміґрації („Далека Ти, а близька нам") хором „Бояна". Публика вислухала першого гимну стоючи, а укр. гимну сидячи. Мені пояснено, що се здавна „такий звичай". Так: в Українців є здавна звичай шанувати чуже, а легковажити своє...

По гимнах проф. Кузів виголосив перший реферат на тему: „Чому укр. нарід шануе память Т. Шевченка?" Се є прикмети великого характеру, отже моральні вартости, які цінимо в героях і пророках. В Шевченка є **тверда віра** в ідеал, є **вірність** ідеалови аж до гробу, є безмежна **любов** своїх людий і сильна **воля** жити і вмерти для здійснення ідеалу. Його слова згідні з його життєм. Тому він стан Вашінґтоном України. Такі свята, як сегоднішне, мають ціль: вшанувати память заслуженого мужа і черпати силу до боротьби і трудів. Ідучи за приміром Шевченка, ми любовю, вірою, посвятою і сильною волею здобудемо волю України. Промова була коротка, ясна і дуже добре виголошена.

З черги слідувало барітонове соло **п. Шевця**, котрий відспівав „Гетьмани" і „Ой, Дніпре" Лисенка. Злишно розписуватись над голосом і співом п. Шевця, котрим публика Ню Йорку і околиці одушевляєсь і витає та пращає бурею оплесків. Зокрема „Ой, Дніпре" відспівав п. Шевць з знаменитою декламацією і експресією. Але дозволимо собі на одну замітку: в „Ой, Дніпре" текст звучить „**шляхецької** крови" і „**ні Ляха ні Жида**", а не „**турецької** крови" і не „**ні Турка ні Шведа**". Зміни зроблені були в партитурі київського, передовенного видання сего Лисенкового твору — мобуть з огляду на цензуру. Нема раціі робити сих змін тепер, а то тим більше, що виходить безмисилиця: вибивати — гайдамака Ярема, що вибирається на Ляхів і Жидів, почувство погрожує Шведови, про якого він може нікол й не чував, а який був саме історичним приятелем України. Шевченка треба співати і декламувати вірно, бо не нам сего великого поправляти...

З черги декламував **п. Фесолович** з Ню Йорку Шевченкову поему „До Основяненка". Хто чув п. Фесоловича, як гарно він деклямує короткі ліричні чи епічні річи (прим. на концерті в честь Чупринки в Ню Йорку), той був сим разом децо розчарований. Такі тяжкі, дидиктично-політичні поеми очевидно не лежать в вдачі і голосі п. Фесоловича. П. Фесолович повинен був вибрати собі щось з т. зв. „думок" (ліричних віршів) Шевченка.

П-ні **Шустакевичева**, що відспівала „Минули літа молодії" (Нижанковського) та „Плавай, лебіденьку" (Стеценка) збирала заслужено гучні оплески. П-ні Шустакевичева, мимо своїх молодих літ, „стара" співачка, звісна нашій публиці в старім краю і в Америці. Але надиво, може бульзаметити певну зміну в її голосі, що набрав сили і звуку. До того п-ні Шустакевичева фразує і деклямує взірцево, що дає її співови небаги яку драматичну експресію. Перший твір — Стеценка — окрім гарного, мельодійного початку і кінця мало ефектовний. Натомісць Нижанковського композиція се річ сильна, драматична і глибока та дає поле до попису. П-ні Шустакевичева виконала її знаменито, з усею драматичною силою Шевченкової думки. За се нагороджено її довгим аплязом, а п-ні Шустакевичева докинула еще „Ой казала мені мати". Але — як сказано вже — з п-ні Шустакевичевої також знаменита декляматорка. В другій части концерту п-ні Шустакевичева деклямувала „Кхоплену" Шевченка. Деклямувала — знаменито!

Першу часть вечера закінчив виступ ніюарського „Бояна", що під орудою **п. Каськова** відспівав „Україну" Давидовича. Хор держався добре, хоч був значно меньшим, як бувало. Композиція Давидовського се маловартна компіляція, тяжка до виконання а безбарвна. Краще її залишити і вложити труд в лекші, а справді вартні річи Лисенка, Стеценка, Вахнянина, Вербицького, Людкевича чи инших композиторів. П. Каськів є витревалим та успішним учителем свого хору і вміє вивести дуже вдачно навіть тяжші композиції з хором „Бояна"

Другу часть вечера відчинила промова **д-ра Цегельського** про зміст Шевченкової творчости. Шевченко не лиш звичайний поет та мистець укр. мови, але ще зокрема він поет нац. слави і боротьби за волю України, поет соціяльного визволення трудящих мас, та взагалі поет визволення страждущої людини. Він розвивався від наївного романтизму укр. сільської поезії, через козакофільську епіку до зазивів боротьби за волю України, а дальше з борця за соціяльне зрівнання всіх і за щастє всіх. Він глибоко людський у своїх думках. В „Кобзарі" він лишив будучим поколінням книгу невичерпаного чоловіколюбя. Коли укр. слово не згинуло, але стало на сторожі України, се заслуга його пламенної мови. Коли чверть міліона Українців лягло за волю України і коли Україна воскресла, так його твори зробили се. Коли-ж Україна буде вольна і зєднана в „сімї, вольній, новій", то й тоді Шевченко не буде пережитий, бо в нім стільки людського змісту і всесторонности, що він ніколи не перестаріесь. Тоді почнесь культ Шевченка як поета людскости і саме твори загальнолюдського змісту наберуть популярности. Укр. нація йде — кажучи за „Мойсеем" Франка

„у мадрівку столітъ
з його Духа печаттю"...

Слідували опісля два вокальні жіночі соля: мецсопранове звісної аперової артистки **п-ні Кочубеєвої** та сопранове початкуючої співачки **п-ні Базарницької**. Вже те зіставлення каже нам приступати до оцінки обох сольових продукцій з ріжною мірою. П-ні Кочубеева співала „Якби мені мамо намисто" Лисенка та „нащож мені карі очи" Бойковського. З природи сильний і повний голос, знаменита школа, довголітна рутина та гарна постава — все те зливаесь у п-ні Кочубеевої на ефектовне враження і викликує щедрий апляз слухачів. Ще ліпшою, як в укр. піснях, п-ні Кочубеева було в кольоратуровій партії з італійської опери Верді „Травіата", яка вийшла блискучо і викликала бурю оплесків.

П-на Базарницька звісна з корисних рецензій дневників південих стейтів, де вона виступала в водевілях і концертах. Появу сеї Нюарчанки на сцені в богатім укр. одязі стрінула саля оплесками. П-на Базарницька відспівала пісню „Якби мені черевики" Синиці та Кольоратурову пісню „Соловейко" Кропивницького-Заремби. Друга річ вийшла о много ліпше. В -ні Базарницької милий, симпатичний але не сильний голос та очевидний брак належної школи. На більшу сцену і до більших партий сей голос милої щебетухи з природи за слабий, хочби йому дати і найліпшу школу. Але короткі мельодійні пісоньки та неформовні кольоратурові річи п-на Базарницька може співати в салях середної величини. Се т. зв. сальоновий голос. Приятелі п-ни Базарницької з „Бояна" піднесли їй дві прекрасні китиці рож, а публика нагородила оплесками.

З черги **п-на Юлія Бемко** грала на скрипці Дрідля „Серенаду". Виконала її дуже коректно. Гру п-ни Бемко оплескувано з признанием.

На закінчення вечера хор „Бояна" під орудою п. Каськова заспівав „Завіщання" Вербицького. Барітонові соля виконав дуже ефектовно п. Швець. Хор на 8 голосів співав дуже созвучно та гладко і викликав належне вражіння. В старім краю при співанню „Завіщання" — Шевченкового тестаменту — публика торжественно стоїть. Належить сей гарний звичай завести і по сім боці океану.

Додати треба, що фортепяновий супровід до всіх музичних точок програми вела **п-на А. Бемко** і вивязалася з сего на повне вдоволення диригента, солістів та публики. Часть аплязвів публики належиться отже і їй.

Вечер взагалі випав гарно і святочно та зробив дуже добре враження також на кільканайцять присутних американських і литовських гостях. З Американців були репортери кількох дневників і деякі культурні діячі, а з Литовців делегація під проводом **п. Власкаса**, котра в перерві між першою а другою частию концерту явилась на сцені. П. Власкас виголосив привіт Українцям від Литовців, підчеркуючи колишню дружбу і спільну славу обох народів в минувшині, в часах Витовта, та теперішну спільність інтересів в боротьбі проти спільних ворогів. Привіт принято грімкими оплесками.

На конець згадати треба тих, хто найбільше трудився коло концерту. Се концертовий комітет — пп. **І. Коцан, М. Шустакевич і Гр. Дідоха**, з котрих знов головна подяка належиться досвідному режисерови, п. Шустакевичеви, що не лиш зложив так гарну програму, але й подбав о дуже теплі згадки всеї нюарської преси про сей концерт. Взагалі сей концерт був справді культурною маніфестацією, яка могла в учасників лишити лиш найлучше вражіння, а в чужих гостий лиш найкраще поняття про Українців і їх культуру. Тим більше жаль, що саля не була в цілости виповнена, а навіть декількох укр. інтеліґентів з Нюарку не було. Так не годиться і се більше чим промах. Мені пояснено, що се укр. віри та партії (а властиво: проводирі) сваряться так між собою, а мстяться на... памяти Кобзаря. Патріоти — від власного загуминка...

**Учасник.**

## ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ ЩО

Хінці повідомили Совітських репрезентантів опустити Хіни і відказалися зробити яку небудь умову з Росією? Чи Ви знаете, що двайцять турецьких цигареток Гелмар не коштують більше як 20 звичайних цигареток та що вони варта скільки раз більше?

## З АФОРИЗМІВ П. КУЛІША

**(М. Возняк: Листування П. Куліша з О. Кониським, „Нова Україна")**

—o—

Мабудь, уже цим Ляхам іде на погибель... Люблю я дуже їх історію й мову, а проте не піддався б їм і на тиждень— не то піддатись; і не потоваришив би ні на яке політичне діло. Безумні глави, та й годі!

—o—

Жидівська кров усюди однакова; хоч ти його зроби папою все буде Жид.

—o—

У нас своїх за руки придержують, а Жидам попуск дають. Та до чого воно приведе?

—o—

Над азіятами й мусить сидіти зверху азіят.

—o—

Не з чого бо, як з народнього неписьменного слова, взяли українські поети взір свого слова письменного, та й діти їх чи літературня молодіж, мусять як Греки до Гомера, прислухатись по всі роки до народньої речі.

—o—

З народніх приповідок, які стрічаються в Кулішевих листах:

Біс біду перебуде: одна згине — друга буде.

Лихо Литвина нападе, як не дзюкне, то все ж остерігатиметься.

Знаєте мене, перепечайку, що на воротях тісто.

Нате й мій глек на сироватку, щоб і моя була масниця.

## КІНОВІ ПРЕДСТАВЛЕННЯ ДЛЯ СОБАК.

Дають у Льондоні в Марбл Арк Павільоні. І так прим. на одному образі бачать гості-пси альзатського пса вовчої раси „Рін-Тін-Тін". Він грає головну ролю. Фільм має заголовок „Де зачинається північ". „Рін-Тін-Тін" заробляє тижнево сто фунтів стерлінґів як фільмовий актор. Гості на представленню були самі альзатські вівчарські собаки; приглядалися цікаво свому товаришеві на полотні. На представленню були природники-психольоґи й сконстатували, що всі пси знаменито бавилися й дуже зацікавилися. Бачили ріжні цікаві сцени з життя „Рін-Тін-Тіна", як купував білет при залізничій касі і т. д.



## СМЕРТЬ І ПОХОРОНИ ГРИЦЯ БАНАТА

(Уривок з Мартовичевої „Мужицької смерти").

—o—

Гриць умер із початком осени, саме в найкращу пору, коли на дворі нема ні літної спеки, ні осінної слоти, коли сонце на погіднім неіб гріє тай не пече, а легесенький західний вітер обриває зжовкле листя з дерев.

На другий день його ховали. На похорон зійшлося мало людей. Були сусіди, а з подальших прийшов Сафат, Михайло тай Павло. Прийшла й Варвара з Іванихою. Панотця ще не було, але був дяк. Се був старший, вдовець, худий тай дуже вже наглябистий. За те його прозивали студений.

— Ходіть, дяче, най вас поцілую; — говорила йому Варвара.

Дяк подивився на цю тай миленько всміхнувся: — Ануко гай!

— Коли-ж бо ви студений.

— Говори, — сказав дяк. — Я би ще ліпше вдав, як молодий.

— Кашляти, — додала Варвара.

Малий Никола з роздертою пазухою аж геть понижче пупа бігав поміж люде, де вони рідко стояли, як у лісі поміж дерева, тай тішився, що так богато людей.

Геть на боці стояла Семениха з Процихою тай балакали.

— Ви були при Грицови, як умирав? — запитала Семениха.

— Таже-м була. Але як конав, то-м не виділа. Кажуть, лиш раз хлипнув. То так сталося на млі ока. Митер сидів коло постелі. Як Гриць мав конати, то Митер питався его за нумера. — Скажіть, каже, вуйку Грицю, які нумера. Ви тепер, вгадаєте, та може виграємо на льотерії. Десь він тото виніс із воська, що чоловік як конає, та віщун: може вгадати нумера.

— Чудасія! Та сказав які нумера?

— Ей, де! Чоловік як умирає, то відай нічого єму не в голові.

— Тай не признався до самої смерти, що вмирає? — запиталася Семениха.

— Ні.

— Тай до чого єму було таїтися Таже очи виділи.

— Та правда, кумо Семенихо, що не було чого, але се так уже, гей із збіжем. Як ударить слота зо дві неділі на покоси, то чоловік знає, що збіже мусіло зростися. Але як хто прийде з поля тай скаже, що збіже зрослося, то чоловікови так прикро, як коли би перший раз за тото довідався. Також й се.

— Але що перед сповідею або зараз по сповіди не приповівся?

— Гріхи.

Сафат, перший богач у селі, курив завзято люльку. „Так курить смашно, якби цицку ссав" — говорили за него. Курив тепер смажек. Єго дістаєся в той спосіб, що з питомого поля крадеся листки тютюну тай не сушиться на сонці, бо теребилюльки вздріли би, але сушиться в печи. Висушений смажек задержує зелену краску, за то він за легкий до курення. Треба його вперед у люльці запечи, аби був міцніщий. Сафат заговорив до Семена:

— Я втратив сегодня робітну днину. В мене такої роботи, ще де-де. Усе порозчинано.

Михайло підслухав тай рад був, що має нагоду хруневи в печінки заїхати.

— А тебе-ж хто сюда кликав? Сиди дома та пазь роботи. Може хочеш, аби тобі Грициха заплатила за днину?

Сафат засоромився:

— Ви чого хочете з мене, Михайле? Я не пю до Вас, то не кажіть мені: Дай Боже здоровлє!

— То що, то що таке? — запитали навкруги.

— Адіть, люде, — говорив Михайло. — Богач собі кривдує, що втратив днину через похорон. Скиньмося, газди, по крейцарю на богача, бо він утратний.

Надійшов панотець і сказав коротеньку проповідь. Що мав зрештою за піяка богато говорити?

Коли рушив похорон, зірвалися горобці з буряну і з поплотини. Жива, гамірлива, сіра верета здоймалася з берега Грицевого подвіря і, наче гнана вітром, перелетіла понад дорогу тай сперлася за дорогою на кріслатій старій грушці. Горішнім кінцем вхопилася за вершок грушки, а долішний підогнула, а потім щезла між гілєм. Горобчики, якби висипані з тої верети, скакали по газулях і цвіріньками.

Зараз за деревищем ішла Грициха, підпираючися палицями, тай ритмічно голосила:

— Господарю мій! На кого ти нас покидаєш? На кого ти діти лишаєш дрібні? За що ти на нас прогнівався?...

Спів дяка заглушив її голосіннє. Василина йшла похнюплена, а Єрина плакала. Николка їхав із заду за похороном на соняшнику тай бив прутом заімпровізованого коня.

Сафат обізвався до Семенихи, що припадком ішла з ним поруч.

— Адіть, Семенихо. Котре щиро жалує, то не вміє красно голосити, бо жаль не дає. Таже то серце краєся. А котрому байдуже, то так приповідає, якби на книжці читало.

Всі жінки плакали. Кожда мабуть нагадувала собі якусь свою журу тай плакала.

Процикха заговорила до Михайла:

— Ото лишив дрібні діти. Що з них тепер буде

— Пролетарі!—відповів Михайло, думаючи, що й Проциха мусить розуміти се слово.

Проциха здивувалася і ніяково їй стало. На селі люде не знають питатися, яке значіннє має котре нове слово. Процисі здавалося, що її память ослабла, коли вона не розуміє Михайлових слів.

Задзвонили в дзвони. На селі дзвонить паламар одною рукою тай через вправу видобуває з дзвонів якийсь акцент. Підставити під голос дзвонів яке небудь чотироскладне слово, то дзвони говорити-муть то слово. Через те, що Проциха вдумувалася в слово: пролетарі, її здавалося, що дзвони так і говорять до неї: Пролетарі, пролетарі.

Від церкви було видко цвинтар. Увесь був зарослий деревами. Поміж ними білілися хрести й хрестики. Цвинтар заступав собою цілий виднокруг від сходу сонця. Чисте, осіннє, голубе небо спускалося над цвинтарем тай наче входило там поміж дерева й хрести. Ніби за тим цвинтарем і не було вже нічого далі на світі.

## ТАЙНА ПОЛЯРНОГО СВІТЛА.

Норвеський фізик професор Веґард зробив епохальне відкриття, котрого велике заачіння для науки годі наразі означити. Веґард від богато літ робив досліди над полярним світлом. Сумнівався, чи зелена лінія в спектрі північного світла походить від легкого ґазу ґеокронія (досі так учені думали). Розсліди Веґарда доказали, що атмосфера землі окружена на зовні поволокою, котра з причини великого зимна світового простору скристалізувалася в ніжний пил. Пил цей обнімає землю наче кристальною кулею. Відкриття Веґарда пояснює богато ріжних космічних феноменів і здогадів, перед якими наука досі була безрадною. Веґард каже, що на цій кристальній стіні електричні филі ломляться і відбиваються. Тому можна їх використати для телеґрафії й телефонії. Дрібонькі кульки пилу, котрі наслідком тиснення творять наче ціпку стіну, є наладовані електричностю й видають значну енерґію. Енерґія ця під впливом північного світла, того загадочного, казочного гарного явища на далекій півночі зачинає ділати. Коли здогади проф. Веґарда покажуться зовсім правдивими, стане в будучині побіч славного Ньютона.



## БЕЗОГЛЯДНА.

— Ти знову посварилася з Олею?

Так. Вона хотіла, щоби я знову позичила їй мою фризуру. Я відмовилась; скільки я їй не позичила моє волосся, вона все позволяла вітрогонам відтинати на памятку один пуколь волосся.

# РІЧНІ ЗБОРИ УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДСЬКОГО КОМІТЕТУ В Ч. С. Р.

Дня 30. березня б. р. в Празі, в помешканні „Української Хати" відбулись річні загальні збори У. Г. К., в яких взяли участь 63 члени з 91.

Головою зборів обрано професора Я. Ярему, заступником К. Безкровного, а секретарем Юр. Тищенка (Сірого).

Член Управи М. Галаган зачитав діловий звіт У. Г. К. за 1923 р., з якого виявилось, що на 1-го січня 1924 р. кількість членів У. Г. К. сягала до 91, які відбули в минулому році 9 загальних зборів. Управа-ж Комітету мала 97 засідань, на яких було розглянуто 505 справ. Секретаріят залагодив 4.304 справи. **Відділ опікування** займався юридичною та матеріяльною допомогою українським еміґрантам. В минулому році зареєстровано в Відділі Опікування 1.570 нових еміґрантів в Ч. С. Р., в тому числі чоловіків 1.308 — 83%, жінок 179 — 11%, дітей до 14 років 83 — 5,3%. По соціяльному положенню зареєстровані поділяються: селян 549 — 34,9%, робітників 210 — 13,4%, інтеліґентн. фахів 787 — 50,1% і т. д. Найбільше з того прибуло з Польщі — 54,3%. По національній приналежности вони поділяються так: Українців 1.491 — 94,9%, Жидів 29 — 7,8%, далі йдуть Білоруси, Німці, Молдавани, Болгари, Грузини. Крім того Відділ Опікування давав підмогу й тим, що зареєструвалися в попередні роки. Відділ Опікування давав еміґрантам помешкання для тимчасового побуту, харчі (безкоштовно, або позичково), білизну, одяг та взуття. На побут українські еміґранти приміщувалися до переходової станиці У. Г. К., в бараку, що складається з 9 кімнат. Усього за 1923 рік через станицю перейшло 8,092 особи, при чому пересічно на станиці перебувало на добу 50 чол. Обідів за рік видано 13.663 та вечер 14.920 на загальну суму 105.563 кор. чес. 80 гел.

Ріжного роду предметів одягу за рік видано безкоштовно на суму Кч. 44.441 і позичково на суму Кч. 25.713.

Праця **Організаційного Відділу** полягала в орґанізуванні, початковому керуванні (а часом і дальошу) установ і закладів, що засновувалися У. Г. К. або за його допомогою, а також в зносинах з иншими орґанізаціями. Той же Відділ переводив орґанізацію збігців, розробляв проекти поширення праці, інструкції, статути, вживав заходів для ознайомлення чеського громадянства з потребами української еміґрації і т. п. Він же улаштував український відділ на виставі Чехосл. Земедельської Єдноти, впорядкував разом з Т-вом допомоги голодуючим великий концерт під протекторатом п-і др. А. Масарик, перевів орґанізацію Видавничого Фонду, прийняв участь в орґанізації „Української Хати", у виданні провідника для Українців по Чехо-Словаччині, в орґанізації „Національного Музею-Архиву", а особливо в орґанізації розкиданої по ЧСР численної селянської еміґрації, що згуртувалася згодом в окреме професійно культурне товариство „Українська Селянська Спілка", зібравши до кінця відчитного року понад 1.500 осіб.

**Бюро Праці** післало на працю хліборобську 479 чол. і на ріжні инші 138 чол. При чому пошукуючим праці видано допомог на суму 12.847 кч.

**Медично-Санітарний Відділ і Санаторія.** — Праця цього відділу провадилася головним чином амбуляторна, хоча доводилось одвідувати хорих і дома, як у Празі, так і поза Прагою. Таких візитів було переведено 217, а в амбуляторії принято 2.279 осіб, з того найбільше з грудними недугами (368). Недуги на груди (туберкульоза), які поширені особливо серед студентів примусили У. Г. К. заснувати власну санаторію, яка почала функціонувати 1/X, 1923 р. в м. Квасах на Підкарпатті на висоті 600 метр. над р. м. в долині р. Тіси, оточена зо всіх сторін горами та смерековими лісами.

З часу від 1/X, 1923 по 1/I, 1924 р. в санаторії було приміщено 13 хорих, які перебували (середне) 3 міс. кожний і прибули кожний на вазі від 7—10 кільо.

Через незалежні від У. Г. К. обставини санаторія переноситься до Чех, а тому з 1/I, 1924 р. приміщування хорих до санаторії тимчасово припинено.

**Культурно-Освітній Відділ** допомагав орґанізації й праці науково-шкільних установ У. Г. К., направляв бажаючих студіювати у відповідні школи, здобував їм стипендії, допомагав культурно-освітній орґанізації, доглядав за бібліотекою-читальнею У. Г. К. і т. и.

1) **Український Педагогічний Інститут ім. М. Драгоманова в Празі** — вища школа з 4 відділами-факультетами і 3-ох літнім курсом науки, метою якої є підготовка орґанізаторів української культури—українських педагогів, розпочав працю.

На чолі Укр. Пед. Інст. стоїть проф. Л. Білецький. В Інституті працює 32 укр. професорів і лекторів і 78 студентів.

2) **Українська Господарська Академія в Подебрадах,** яка складається з 3 відділів-факультетів: економічно-кооперативного, агрономічно-лісового та сільсько-господарсько-інженірного, з 28. серпня перейшла під безпосереднє керування мін-ва закорд. справ. В 1923 р. в Академії працювало 53 професори та лектори на чолі з ректором інж. проф. І. Шовгеньовим. На 1/I 1924 р. студентів було 382.

3) **Українські Матуральні Курси Укр. Гром. Ком. в Подебрадах** в липні, вересні та жовтні перевели матуральні іспити і видали свідоцтво зрілости 108 слухачам. Після іспитів Матур. Курси в Подебрадах закрито, а натомісць відкрито Матуральні Курси в Празі.

4) **Укр. Матуральні Курси в Празі** розпочали працю в вересні місяці 1923 р. Викладає на курсах 12 професорів; слухачів є 118.

До чеських високих та середніх шкіл за минулий 1923 рік за допомогою У. Г. К. вступило 268 осіб, до середніх 54 особи і до авто-тракторних курсів 8 осіб, на фахові курси 6 осіб. Таким чином за допомогою У. Г. К. стало до студій:

| | |
|---|---|
| В укр. Педаг. Інституті ..... | 78 осіб |
| В укр. Господ. Академії ..... | 382 „ |
| На укр. Матуральних курсах | 322 „ |
| В чеських високих школах .. | 734 „ |
| В чеських середніх школах | 138 „ |
| На авто-тракторних курсах.. | 22 „ |
| На фахових курсах ......... | 6 „ |
| Разом | 1.682 ос. |

Всі приміщені до шкіл, що не мають власних засобів забезпечені стипендіями або допомогою У. Г. К.

Українським ученим, які не працюють в шкільних закладах У. Г. К., а також і українським письменникам Укр. Гр. Ком. видавав науково-літературні стипендії, на які за 1923 р. витрачено Кч. 158.103.50. За цілий час користувалось стипендіями 78 осіб.

Культурно-Освітній Відділ утворив безплатну читальню-бібліотеку, яка міститься в „Українській Хаті". На 1/I, 1924, бібліотека мала 5.440 назв книжок та журналів (5.526 томів). Постійних абонентів бібліотеки в 1923 р. було 298, відвідувань бібліотеки-читальні 9.446. Видач і висилок книг за минулий рік переведено 6.252.

Окрім цього утворено 18 мандрівних бібліотек.

Культурно-Освітній Відділ урядив також тимчасові курси чужих мов: чеської, італійської та німецької, і курси стенографії. Мови слухало 102 особи, а стенографію 28.

Опріч того Культ.-Освітній Відділ уряджував лекції, доклади й реферати, яких на протязі року на ріжні теми відбулося 21. Дня 21. січня улаштовано Академію проголошення самостійности Української Републики, 6-го липня кооперативне свято, 1-го листопаду — академія 5-ої річниці оголошення Зах.-Української Републики, 25/XI — академія памяти М. Драгоманова і 12/XII ювилейне свято 20-ліття поетичної творчости О. Олеся.

З Калішського табору У. Г. К. перевіз до Праги 29 дітей-сиріт з двома вихователями, яких розмістив у спеціяльно улаштованому інтернаті; частина дітей учиться в підготовчих клясах матуральних курсів, а решта має піти в досвідну школу при Педаг. Інституті ім. Драгоманова.

**Видавничий Відділ і Пресовий** почали істнувати з жовтня місяця 1923 р. Видавничий Відділ докінчив початі У. Г. К. -руки, як „Господарство Чехословаччини", „Коротка історія земель Чехословаччини" Гр. Нащ та ин. Прес-Бюро ознайомлювало через пресу свою й чужу публику про культурно-національну діяльність, як установ, звязаних з У. Г. К. так і з діяльністю взагалі української еміграції.

**Український Громадський Видавничий Фонд** орґанізовано з метою, при участи широких кол громадянства і ріжних українських інституцій та установ, видавати й забезпечити підручниками та науковими виданнями українські високі та середні школи. До цього часу Укр. Гром. Видавничий Фонд провадив переважно орґанізаційно-підготовчу роботу. На кінець 1923 р. У. Г. В. Ф. мав вже 70 вкладчиків, з того 53 окремі особи, 9 видавництв і 8 ріжних орґанізацій. З початком 1924 р. У. Г. В. Ф. приступає вже до реальної праці.

**„Українська Хата"** заснована весною 1923 р. являється центральним пунктом, де збирається українська кольонія. При „Укр. Хаті" істнує бібліотека-читальня, та книжковий кіоск, де можна купувати ріжні книги. За 10 міс. одвідало „Укр. Хату" 72.125 осіб, з березня місяця 1923 р. по 1/I, 1924 р. обідало в „Укр. Хаті" 50.000 осіб, а вечеряло 22.125 осіб.

Окрім зазначених відділів при У. Г. К. на окремих статутах істнують такі товариства:

1) **Українське Товариство Плястичного Мистецтва.** Урядило в кінці 1923 р. Українську Студію Плястичного Мистецтва на чолі з проф. Д. Антоновичем. Тут провадиться праця теоретична і практична. В студії працює 10 укр. професорів і 40 студентів.

2) **Українське Музичне Товариство** — засноване в жовтні місяці на чолі з п. Ф. Стещком. Товариство допомогає хорам, розробляє теоретично-музичні питання і влаштувало 2 великих концерти.

3) **Товариство Українських Письменників** засноване лише в грудні 1923 р.

4) **Український Музей-Архив** — заснований з метою збирання і вбереження памяток української революції і еміграції.

Опріч того У. Г. К. в своїй праці увійшов у ближчі порозуміння з Укр. Селянською Спілкою та Т-вом „Кубанська Громада".

Після зачитання ділового звіту за 1923 р. член Управи Н. Григоріїв зачитав звіт касовий, а після того подала до відома зборів свої заключення Ревізійна Комісія й запропонувала Загальним Зборам затвердити звіт Управи за 1923 р. та висловити їй признання за її діяльність.

Після короткої дискусії над справозданням Управи і її пояснень Загальні Збори прийняли слідуючу резолюцію:

Члени У. Г. К. присутні на загальних зборах У. Г. К. 30-го березня, 1924, вислухавши звіт про діяльність Управи У. Г. К. за рік 1923 та звіт ревізійної комісії, вповні бдобрюють діяльність Управи в р. 1923 і висловлюють їй однодушно дяку і признання за її надзвичайно інтенсивну як для української еміграції, так і для всього українського народу надзвичайно корисну працю.

На пропозицію Голови У. Г. К., М. Шаповала, Збори ухвалили вислати на руки п. Президента Т. Масарика, а також на руки п. Голови Ради Міністрів Швегли і п. Міністра Закорд. Справ др. Е. Бенеша такого листа:

„Річні Загальні Збори У. Г. К., зібрані 30. березня 1924 р., розглянувши третій річний звіт праці Українського Громадського Комітету і його установ та здружених орґанізацій сконстатували величезну культурну працю української еміграції, що має не тільки вузьке значіння для самої еміґрації але й загальне, бо вона створила невмирущі культурні цінности для всього українського народу.

„Загальні Збори У. Г. К. зазначують, що ця високоцінна праця стала можливою завдяки незвичайно доброзичливому відношенню чеського уряду і громадянства, і тому Загальні Збори висловлюють глибоку подяку чеському народові в особі його Президента і Уряду, віручи, що ця допомога чеського народу є міцним фундаментом зближення двох народів і їх співпраці на всіх ділянках культурного й громадського життя. — Президія Загальних Зборів У. Г. К.: Голова — проф. др. Я. Ярема, секретар — Юр. Тищенко."

Після цього Збори приступили до виборів керуючих орґанів У. Г. К. на біжучий 1924 рік. Висліди виборів такі: Головою У. Г. К. одноголосно обраний Микита Шаповал, члени Управи: Н. Григоріїв і М. Галаган, а заступники — Ів. Паливода, проф. Сімович і проф. С. Русова; Ревізійна Комісія: Л. Шрамченко, проф. М. Тимченко, др. Ріпецький, ін. С. Риндик і проф. М. Лорченко. Громадський суд: проф. О. Е. Ейхельман, проф. Л. Бич, проф. А. Старків, проф. Я. Ярема і др. М. Стахів.

Загальні Збори скінчились о 6. год. вечора. В свойому кінцевому слові Голова зборів проф. Я. Ярема підкреслив, як відрадне зявище в еміґрантських відносинах, діловий характер зібрання й повну відсутність якого будь особистого елементу, що, мовляв, вказує на повну солідарність праці цілої орґанізації У. Г. Комітету в Ч. С. Р. та високу громадську свідомість і відданість його членів.

**Юр. Азовський.**